การรับรู้การดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาพยาบาลในวิทยาลัยพยาบาลในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ประเทศไทย

วลีรัตน์ แตรตุลาการ* ศิริพร โอภาสวัตชัย* จุฬารัตน์ ห้าวหาญ*

บทคัดย่อ

บทนำ : การดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์เป็นแนวคิดสำคัญในการเรียนการสอนทางการพยาบาล การเข้าใจการรับรู้ของนักศึกษาต่อแนวคิดนี้ช่วยพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ และเสริมสร้างอัตลักษณ์วิชาชีพพยาบาล
วัตถุประสงค์การวิจัย : เพื่อศึกษาการรับรู้ของนักศึกษาพยาบาลต่อคุณลักษณะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์
วิธีดำเนินการวิจัย : การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 1-4 จำนวน 182 คน คัดเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือเป็นแบบสอบถามการรับรู้คุณลักษณะด้านการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคเท่ากับ .79 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาและเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย
ผลการวิจัย : นักศึกษาพยาบาลส่วนใหญ่มีการรับรู้คุณลักษณะด้านการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ในระดับสูง (Mean=3.88, SD=0.83) โดยให้ความสำคัญต่อการเข้าใจจิตใจของผู้ป่วย สะท้อนถึงความเห็นอกเห็นใจและการตระหนักในคุณค่าความเป็นมนุษย์ ขณะที่ข้อที่ได้คะแนนต่ำสุด คือ ยิ่งเรียนฉันยิ่งรู้สึกว่าตัวเองเป็นคนยิ่งใหญ่ขึ้นทุกที แสดงถึงความถ่อมตนของนักศึกษา ผลการเปรียบเทียบพบว่า เพศหญิง ชั้นปีที่ 4 และผู้มีเกรดเฉลี่ย 3.51–4.00 มีคะแนนสูงกว่ากลุ่มอื่น แต่ไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
สรุปผล : นักศึกษาพยาบาลมีการรับรู้คุณลักษณะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ในระดับสูง ซึ่งสะท้อนถึงประสิทธิผลของการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมพัฒนานักศึกษาที่บูรณาการแนวคิดนี้อย่างต่อเนื่อง การส่งเสริมกิจกรรมที่เน้นความเข้าใจจิตใจของผู้ป่วยจึงเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาคุณลักษณะด้านหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาพยาบาลในอนาคต

คำสำคัญ : หัวใจความเป็นมนุษย์ นักศึกษาพยาบาล การพยาบาล

* วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี จังหวัดนนทบุรี คณะพยาบาลศาสตร์ สถาบันพระบรมราชชนนก
ผู้นิพนธ์ประสานงาน : ศิริพร โอภาสวัตชัย, E-mail: shongko01@bcnnon.ac.th

Received: *August 2, 2025* ***Revised:*** *December 30, 2025* ***Accepted:*** *December 30, 2025*

Nursing Students' Perceptions of Humanized Care in Colleges of Nursing Affiliated with the Ministry of Public Health, Thailand

Wareerat Traetulakarn[*] Siriporn Opasawatchai[*] Chularat Howharn[*]

Abstract

Background: Caring with the heart of humanity is a key concept in nursing education. Understanding nursing students' perceptions of this concept helps improve curriculum design, teaching strategies, and the development of professional identity in nursing.

Objectives: This study aimed to explore nursing students' perceptions of the characteristics of caring with the heart of humanity.

Methods: This descriptive study involved 182 undergraduate nursing students from years 1 to 4, selected purposively. The research instrument was a questionnaire measuring perceptions of caring with the heart of humanity, which was content-validated and demonstrated a Cronbach's alpha coefficient of 0.79. Data were analyzed using descriptive statistics and mean comparisons.

Results: The findings revealed that nursing students perceived the characteristics of caring with the heart of humanity at a high level (Mean=3.88, SD=0.83). They particularly valued understanding patients' minds, reflecting empathy and awareness of human dignity. The lowest-rated item, "The more I study, the greater I feel as a person," indicated students' humility. Comparison results showed that female students, fourth-year students, and those with GPAs between 3.51 and 4.00 scored higher than other groups, though the differences were not statistically significant.

Conclusion: Nursing students demonstrated a high level of perception regarding caring with the heart of humanity, reflecting the effectiveness of teaching and student development activities that integrate this concept. Promoting activities that emphasize understanding patients' emotions is therefore crucial for fostering the humanistic caring characteristics of future nurses.

Keywords: Humanized care, nursing student, nursing

[*] Boromarajonani College of Nursing, Changwat Nonthaburi, Faculty of Nursing, Praboromarajchanok Institute
Corresponding Author: Siriporn Opasawatchai, E-mail: shongko01@bcnnon.ac.th

บทนำ

การดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ (Humanized Care) เป็นแนวคิดสำคัญที่อยู่คู่กับวิชาชีพการพยาบาลมายาวนาน แนวคิดนี้มิได้มุ่งเน้นเพียงการบำบัดรักษาโรค หากแต่ให้ความสำคัญต่อการดูแลผู้ป่วยอย่างองค์รวม ครอบคลุมทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และจิตวิญญาณ โดยยึดผู้รับบริการเป็นศูนย์กลาง และให้คุณค่าแก่ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้ป่วย (Juangpanich, 2007) ในทางปฏิบัติพยาบาลที่ยึดมั่นการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์จะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเมตตา เอื้ออาทร และพร้อมจะรับฟังความต้องการของผู้ป่วยและครอบครัว อันเป็นการสร้างความสุขใจทั้งผู้ให้และผู้รับบริการ อย่างไรก็ตาม ความก้าวหน้าของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการแพทย์ อาจทำให้ระบบบริการสุขภาพมุ่งเน้นเชิงเทคนิคและกระบวนการรักษาจนละเลยมิติความเป็นมนุษย์ของผู้ป่วย ศาสตราจารย์ประเวศ วะสี (Wasi, 2006) จึงเสนอให้ระบบสุขภาพไทยกลับมาเน้น “การบริการที่มีหัวใจความเป็นมนุษย์ (Humanized Health Care)” เพื่อเสริมสร้างคุณภาพบริการและลดปัญหาความไม่พอใจของผู้ป่วย แนวคิดนี้สอดคล้องกับพยาบาลศาสตร์ซึ่งถือว่าการพยาบาลไม่ใช่เพียงทักษะวิชาชีพ แต่เป็นศิลปะแห่งการดูแลที่หล่อเลี้ยงด้วยจิตใจที่อ่อนโยนและความรับผิดชอบต่อชีวิตมนุษย์

แนวคิดการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ในประเทศไทยมีรากฐานมาจากพระราชปณิธานของสมเด็จพระมหิตลาธิเบศรอดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก พระบิดาแห่งการแพทย์และการสาธารณสุขไทย ซึ่งทรงพระราชทานคำสอนแก่นิสิตแพทย์เมื่อ พ.ศ. 2471 ว่า “I do not want you to be only a doctor but I also want you to be a man” และ “ขอให้ถือผลประโยชน์ส่วนตัวเป็นที่สอง ประโยชน์ของเพื่อนมนุษย์เป็นกิจที่หนึ่ง” (Siriraj Library, n.d.) พระราชดำรัสเหล่านี้ได้กลายเป็นรากฐานสำคัญของการปลูกฝังคุณธรรมเมตตาในวิชาชีพสุขภาพ รวมทั้งวิชาชีพพยาบาลที่ระบุในพระราชบัญญัติวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ ที่มุ่งเน้นให้พยาบาลวิชาชีพปฏิบัติการพยาบาลอย่างเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

งานวิจัยทั้งในและต่างประเทศต่างยืนยันความสำคัญของแนวคิดการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ต่อการพัฒนาวิชาชีพพยาบาล การศึกษาของ Wiangperm et al. (2020) เกี่ยวกับประสบการณ์การเรียนรู้การดูแลเอื้ออาทรของนักศึกษาพยาบาล พบว่านักศึกษาเกิดการเรียนรู้จากแบบอย่างที่ดี การทำกิจกรรมกลุ่ม บำบัด การเห็นอกเห็นใจ และการสร้างสัมพันธภาพกับผู้ป่วย ซึ่งสะท้อนว่านักศึกษาซึมซับคุณลักษณะด้านหัวใจความเป็นมนุษย์จากการฝึกปฏิบัติจริง นอกจากนั้นการศึกษาของ Nawsuwan et al. (2014) พัฒนาตัวบ่งชี้อัตลักษณ์นักศึกษาพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข พบว่าองค์ประกอบด้านจิตบริการ การคิดเชิงวิเคราะห์ และการมีส่วนร่วมของผู้รับบริการ ล้วนเป็นตัวบ่งชี้สำคัญของการมีหัวใจความเป็นมนุษย์ และสามารถพัฒนาได้ผ่านการจัดการเรียนรู้และการเป็นแบบอย่าง มีความสอดคล้องกับการศึกษาของ Wangthong et al. (2014) ศึกษามุมมองผู้รับบริการในพื้นที่วัฒนธรรมพิเศษที่จังหวัดปัตตานี พบว่าการพยาบาลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ในพื้นที่ต่างศาสนาและวัฒนธรรมต้องเน้นความเสมอภาค การเอาใจใส่ การยอมรับความแตกต่าง และการสร้างความเชื่อมั่นกับผู้ป่วย ซึ่งชี้ให้เห็นว่าการนำแนวคิดการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ไปปฏิบัติในบริบทไทยจำเป็นต้องคำนึงถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรม ต่างประเทศเองก็ให้ความสำคัญกับแนวคิดการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ เช่น การพัฒนาหลักสูตรพยาบาลที่มุ่งเน้นการดูแลที่ยึดผู้ป่วยเป็นศูนย์กลาง (Patient-Centered Care) ในยุโรปและอเมริกา ซึ่งเน้นการเคารพสิทธิและศักดิ์ศรีผู้ป่วย โดยบูรณาการทั้งทักษะวิชาชีพและคุณธรรมเมตตาเข้าด้วยกัน ผลวิจัยเหล่านี้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาการศึกษาพยาบาลไทยที่ต้องการสร้างบัณฑิตซึ่งมีทั้งสมรรถนะทางวิชาชีพและหัวใจแห่งความเป็นมนุษย์

สถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข ได้น้อมนำพระราชปณิธานดังกล่าวมากำหนดเป็นอัตลักษณ์บัณฑิตตั้งแต่ปี พ.ศ. 2554 ในคำว่า “การบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์” (Thongsom et al., 2020) อันหมายถึงการให้บริการที่เป็นมิตร เอื้ออาทร ใส่ใจในปัญหาและความทุกข์ของผู้รับบริการ และคำนึงถึงความต้องการที่แท้จริงของผู้ป่วย โดยรับฟังความคิดเห็นของผู้รับบริการเป็นหลัก ผลการศึกษาพบว่านักศึกษาของสถาบันพระบรมราชชนกมีพฤติกรรมการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์อยู่ในระดับดี ยกตัวอย่าง เช่น การศึกษาของ Sattayasomboon et al. (2024) พบว่าอาจารย์พี่เลี้ยงมีการรับรู้พฤติกรรมการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์โดยรวมอยู่ในระดับดี

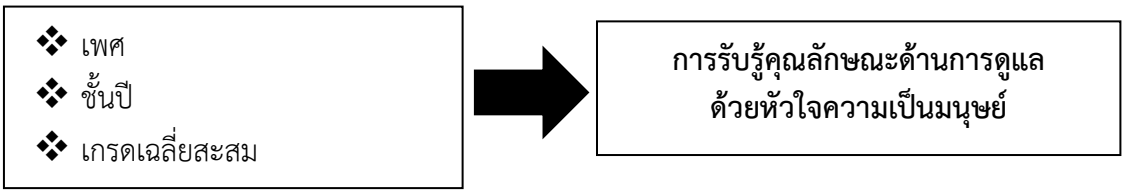
วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี จังหวัดนนทบุรี ซึ่งสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก ได้กำหนดอัตลักษณ์บัณฑิตในปีการศึกษา 2567 ว่า “บริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์” โดยบูรณาการไว้ในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลแบบองค์รวม จำนวน 36 หน่วยกิต รวม 13 รายวิชา เพื่อให้นักศึกษาซึมซับคุณลักษณะดังกล่าวอย่างเป็นระบบ (Boromarajonani College of Nursing, Changwat Nonthaburi [BCNNON], 2018; 2022) แม้ว่ามีการกำหนดอัตลักษณ์บัณฑิตและการบูรณาการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์เข้าสู่หลักสูตรพยาบาลศาสตร์อย่างต่อเนื่อง แต่วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี จังหวัดนนทบุรี ยังไม่เคยมีการศึกษาอย่างเป็นระบบเกี่ยวกับการรับรู้คุณลักษณะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาพยาบาล ข้อมูลที่มีส่วนใหญ่เป็นเชิงนโยบายหรือข้อกำหนดในหลักสูตร มิใช่ข้อมูลเชิงประจักษ์จากนักศึกษาโดยตรง การขาดฐานข้อมูลดังกล่าวทำให้ไม่สามารถประเมินได้ว่านักศึกษาพยาบาลมีการรับรู้และพัฒนาอัตลักษณ์นี้ได้ตามที่คาดหวังหรือไม่ ดังนั้น การวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งสำรวจการรับรู้ของนักศึกษาพยาบาลต่อคุณลักษณะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ เพื่อนำข้อมูลไปใช้ปรับปรุงหลักสูตร การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และการพัฒนาอัตลักษณ์บัณฑิตของวิทยาลัยให้สอดคล้องกับพันธกิจของสถาบันพระบรมราชชนกและความต้องการด้านสุขภาพของสังคมไทยในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

วัตถุประสงค์ทั่วไป เพื่อศึกษาการรับรู้คุณลักษณะด้านการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต

วัตถุประสงค์เฉพาะ เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการรับรู้คุณลักษณะด้านการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิตที่มีเพศ ชั้นปี เกรดเฉลี่ยสะสม แตกต่างกัน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive research)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ นักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี จังหวัดนนทบุรี ปีการศึกษา 2567 จำนวน 707 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต ที่กำลังศึกษาในวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี จังหวัดนนทบุรี ทำการคัดเลือกตัวอย่างแบบเจาะจงที่มีลักษณะตามเกณฑ์ (purposive sampling) โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างเข้ากลุ่ม (Inclusion Criteria) คือ เป็นนักศึกษาในวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี จังหวัดนนทบุรี ปีการศึกษา 2567 ชั้นปีที่ 1-4 และเข้าร่วมการวิจัยด้วยความสมัครใจ ส่วนเกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างออกจากกลุ่ม (Exclusion Criteria) คือ ไม่ยินยอมเข้าร่วมการกิจกรรมการวิจัย และแจ้งความจำนงขอออกจากการวิจัย

การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยนี้คำนวณโดยใช้โปรแกรม G*Power เพื่อให้มีความเพียงพอในการตรวจสอบสมมติฐานทางสถิติ โดยอิงจากการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่มแบบ One-way ANOVA ซึ่งเหมาะสมกับการเปรียบเทียบชั้นปีของนักศึกษาพยาบาล กำหนดค่าขนาดอิทธิพลปานกลาง (Effect size f=0.25) ระดับนัยสำคัญทางสถิติ (α=0.05) และกำลังการทดสอบ (Power=0.80) เมื่อคำนวณด้วย G*Power ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างรวมประมาณ 180 คน ผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจริงจำนวน 182 คน เพื่อให้เพียงพอต่อการวิเคราะห์ข้อมูลและรองรับกรณีการสูญเสียข้อมูลหรือการถอนตัวจากการวิจัย (Faul et al., 2009)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามการรับรู้คุณลักษณะด้านการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษา ลักษณะของแบบสอบถามมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) จำนวนข้อคำถาม 23 ข้อ ประกอบด้วยคำถามเชิงบวก (Positive items) 14 ข้อ และคำถามเชิงลบ (Negative items) 9 ข้อ โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ด้านบวกให้ 5 คะแนน ด้านลบให้ 1 คะแนน
เห็นด้วย	ด้านบวกให้ 4 คะแนน ด้านลบให้ 2 คะแนน
ไม่แน่ใจ	ด้านบวกให้ 3 คะแนน ด้านลบให้ 3 คะแนน
ไม่เห็นด้วย	ด้านบวกให้ 2 คะแนน ด้านลบให้ 4 คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ด้านบวกให้ 1 คะแนน ด้านลบให้ 5 คะแนน

กำหนดเกณฑ์การแปลความหมายคะแนนเฉลี่ยของการรับรู้คุณลักษณะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์โดยรวม ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.50 – 5.00	หมายถึง	รับรู้ว่ามีคุณลักษณะด้านการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์อยู่ในระดับสูงมาก
คะแนนเฉลี่ย 3.50 – 4.49	หมายถึง	รับรู้ว่ามีคุณลักษณะด้านการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์อยู่ในระดับสูง
คะแนนเฉลี่ย 2.50 – 3.49	หมายถึง	รับรู้ว่ามีคุณลักษณะด้านการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์อยู่ในระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย 1.50 – 2.49	หมายถึง	รับรู้ว่ามีคุณลักษณะด้านการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์อยู่ในระดับต่ำ
คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.49	หมายถึง	รับรู้ว่ามีคุณลักษณะด้านการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์อยู่ในระดับต่ำมาก

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

แบบสอบถามสร้างและพัฒนาโดยการระดมสมองทีมนักวิจัย จากสถาบันพระบรมราชชนก ร่วมกับศูนย์จิตตปัญญาศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล แล้วนำเครื่องมือไปตรวจสอบความตรงเนื้อหา โดยส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน หลังจากนั้นปรับแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วนำไปทดลองใช้กับ

นักศึกษาพยาบาลศาสตร์แห่งหนึ่งจำนวน 30 คน ได้ค่าสัมประสิทธิแอลฟาของครอนบาค (Cronbach's coefficient) เท่ากับ .79

ข้อพิจารณาด้านจริยธรรม

การวิจัยครั้งนี้ผ่านการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี จังหวัดนนทบุรี รหัส BCNNON No. 012/67 ลงวันที่ 29 กันยายน 2567

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยทำหนังสือขออนุญาตทำการศึกษาวิจัยและได้รับอนุญาตให้ติดประชาสัมพันธ์เพื่อเชิญชวนนักศึกษาให้เข้าร่วมการศึกษาวิจัย

2. เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามคุณลักษณะด้านการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษา โดยแนบ QR code พร้อม Link สำหรับเข้าร่วมการศึกษาวิจัยโดยการตอบแบบสอบถามที่เตรียมไว้โดยใช้แบบสอบถามออนไลน์โดยใช้ Google Form กลุ่มตัวอย่างจะได้รับคำชี้แจงว่ามีแบบสอบถามออนไลน์โดยใช้ Google Form ซึ่งจะมีคำอธิบายพร้อมแบบยินยอมความร่วมวิจัย (consent form) อธิบายไว้ โดยระบุชัดเจนว่าการศึกษาครั้งนี้ไม่มีผลต่อผลการเรียนรายวิชาใด ๆ รวมทั้งผลสัมฤทธิ์การเรียน นอกจากนั้นยังมีคำอธิบายว่าข้อมูลจะถูกนำไปวิเคราะห์ในภาพรวม ดังนั้นในการตอบแบบสอบถามจะไม่มีให้ระบุชื่อ นามสกุล รหัสนักศึกษา และกลุ่มตัวอย่างสามารถที่จะถอนตัวจากการวิจัยในช่วงเวลาใดก็ได้ตามความสมัครใจ ทั้งนี้กลุ่มที่เข้าร่วมกิจกรรมไม่มีกลุ่มตัวอย่างที่อายุน้อยกว่า 18 ปี

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลจาก Google form จะถูกส่งออกไปยัง Excel spreadsheet เพื่อตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ก่อนนำไปวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

1.ใช้สถิติเชิงพรรณนาซึ่งประกอบไปด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในการพรรณนาผลการศึกษา

2. ใช้สถิติการเปรียบเทียบค่าคะแนนค่าเฉลี่ยของของการรับรู้คุณลักษณะด้านการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ที่มีความแตกต่างของเพศ (ชาย-หญิง) ได้แก่ สถิติ Independent t-test โดยกำหนดระดับนัยสำคัญของการทดสอบไว้ที่ *p*-values=0.05 เป็นการทดสอบแบบสองทาง และตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นของข้อมูลโดยทดสอบความแปรปรวนระหว่างกลุ่ม ด้วยสถิติ Levene's Test for Equality of Variances และทดสอบการแจกแจงแบบโค้งปกติ (Test of Normality) ประกอบด้วย ทดสอบค่า Skewness/Standard Error และ Kurtosis/Standard Error

3. ใช้สถิติการเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยของการรับรู้คุณลักษณะด้านการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ที่มีความแตกต่างของ ชั้นปีที่กำลังศึกษา เกรดเฉลี่ยสะสม (2.00-2.50, 2.51-3.00, 3.01-3.50, 3.51-4.00) ได้แก่ One-way Analysis of Variance (One-way ANOVA) โดยกำหนดระดับนัยสำคัญของการทดสอบไว้ที่ p-value=0.05 เป็นการทดสอบแบบสองทาง และตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นของข้อมูล โดยทดสอบการแจกแจงแบบโค้งปกติ (Test of Normality) ประกอบด้วย ทดสอบค่า Skewness/Standard Error และ Kurtosis/Standard Error ทดสอบความแปรปรวนระหว่างกลุ่มก่อนทำการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคู่

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาพบว่า มีกลุ่มตัวอย่างที่ยินยอมเข้าร่วมวิจัยและให้ข้อมูลเป็นจำนวน 182 คน คิดเป็นร้อยละ 25.74 ของนักศึกษาทั้งหมดในปีการศึกษา 2567 นักศึกษาส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 90.66 มีอายุระหว่าง 18-29 ปี (Mean=20.54, SD=1.47) โดยเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มากที่สุด จำนวน 65 คน ร้อยละ 35.71 รองลงมาคือ ชั้นปีที่ 3 จำนวน 56 คน ร้อยละ 30.76 ชั้นปีที่ 2 จำนวน 42 คน ร้อยละ 23.07 และชั้นปีที่ 4 จำนวน 19 คน ร้อยละ 10.43 ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 2

โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้คุณลักษณะด้านหัวใจความเป็นมนุษย์ในระดับสูง (Mean=3.88, SD=0.83) มีการรับรู้คุณลักษณะอยู่ในระดับปานกลางมากที่สุด ร้อยละ 46.2 รองลงมาคือระดับสูง ร้อยละ 36.8 เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าคุณลักษณะที่มีค่าเฉลี่ยของการรับรู้สูงที่สุด คือ การเข้าใจจิตใจของผู้ป่วยมีความสำคัญ (Mean=4.62, SD=0.59) รองลงมาคือ ฉันภูมิใจที่ได้มีโอกาสดูแลเอาใจใส่ผู้ป่วยแม้จะไม่มีใครเห็น (Mean=4.53, SD=0.65) และ ความรู้และทักษะที่ได้เรียนรู้สามารถนำไปประยุกต์ในการดูแลผู้ป่วยได้ (Mean=4.50, SD=0.57) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ยิ่งเรียนฉันยิ่งรู้สึกว่าตัวเองเป็นคนยิ่งใหญ่ขึ้นทุกที (Mean=2.73, SD=1.10) ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคุณลักษณะด้านหัวใจความเป็นมนุษย์ (n=182 คน)

ลำดับที่	คุณลักษณะด้านหัวใจความเป็นมนุษย์	Mean	SD	ความหมาย
1	การเข้าใจจิตใจของผู้ป่วยมีความสำคัญ	4.62	0.59	สูงมาก
2	ฉันภูมิใจที่ได้มีโอกาสดูแลเอาใจใส่ผู้ป่วยแม้จะไม่มีใครเห็น	4.53	0.65	สูงมาก
3	ความรู้และทักษะที่ได้เรียนรู้สามารถนำไปประยุกต์ในการดูแลผู้ป่วยได้	4.50	0.57	สูงมาก
4	การเรียนทำให้ฉันเห็นคุณค่าและความหมายของชีวิต	4.43	0.59	สูง
5	การเรียนการสอนทำให้ฉันเห็นอกเห็นใจผู้ป่วยมากขึ้น	4.42	0.59	สูง
6	ฉันได้รับการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมอย่างพอเพียง	4.32	0.62	สูง
7	ฉันโกงได้ถ้าไม่ได้เสียผลประโยชน์อะไร*	4.22	1.03	สูง
8	ฉันเชื่อว่ามนุษย์ทุกคนมีศักยภาพในการดูแลตนเอง	4.19	0.78	สูง
9	การเรียนช่วยให้ฉันยอมรับความผิดพลาดของตนเองได้	4.19	0.66	สูง
10	การเรียนการสอนทำให้ฉันสามารถสื่อสารกับผู้ป่วยได้ดียิ่งขึ้น	4.13	0.57	สูง
11	ยิ่งเรียนความเห็นแก่ตัวของฉันยิ่งมากขึ้น*	4.08	1.01	สูง
12	หลักสูตรส่งเสริมให้ฉันเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง	4.08	0.73	สูง
13	การเรียนการสอนทำให้ฉันเห็นคุณค่าของตนเองมากขึ้น	4.00	0.81	สูง
14	ฉันพร้อมที่จะออกไปทำงานในชุมชน	3.89	0.74	สูง
15	หลักสูตรเปิดโอกาสให้ฉันได้คิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ	3.92	0.65	สูง
16	ยิ่งเรียนชั้นปีสูงขึ้นฉันยิ่งเห็นอกเห็นใจผู้ป่วยน้อยลง*	3.69	1.11	สูง
17	การให้ผู้ป่วยมีส่วนร่วมตัดสินใจในการรักษาพยาบาลอาจมี ผลเสียหรือทำให้ปัญหายุ่งยากมากขึ้น*	3.65	1.07	สูง
18	ผลการสอบมีคุณค่ามากกว่าคุณค่าทางวิชาชีพ*	3.35	1.09	ปานกลาง
19	ถ้าฉันมีโอกาสจะแนะนำน้อง ๆ ฉันให้เรียนสาขานี้	3.20	0.92	ปานกลาง
20	ถ้าย้อนเวลากลับไปได้ฉันจะไม่เลือกเรียนสาขานี้*	3.11	1.02	ปานกลาง
21	ยิ่งเรียนฉันก็รู้สึกเป็นหุ่นยนต์มากขึ้นทุกที*	3.03	1.13	ปานกลาง
22	การดูแลผู้ป่วยแบบองค์รวมเป็นนามธรรม ปฏิบัติได้ยาก*	3.01	1.07	ปานกลาง
23	ยิ่งเรียนฉันยิ่งรู้สึกว่าตัวเองเป็นคนยิ่งใหญ่ขึ้นทุกที*	2.73	1.10	ปานกลาง
	โดยรวม	**3.88**	**0.83**	**สูง**

หมายเหตุ * ข้อความด้านลบ

เมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการรับรู้คุณลักษณะด้านการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิตที่มีเพศ ชั้นปี เกรดเฉลี่ยสะสม แตกต่างกัน พบว่าเพศหญิงมีคะแนนเฉลี่ยการรับรู้คุณลักษณะด้านการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์สูงกว่าเพศชาย ชั้นปีที่ 4 มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาคือ ชั้นปีที่ 3 ชั้นปีที่ 2 และ ชั้นปีที่ 1 ตามลำดับ กลุ่มตัวอย่างที่มีเกรดเฉลี่ยสะสมระหว่าง 3.51-4.00 มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาคือ เกรดเฉลี่ยสะสมระหว่าง 3.01-3.50, 2.51-3.00 และ 2.00-2.50 ตามลำดับ ซึ่งทุกด้านแตกต่างอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสถิติจำแนกตามข้อมูลทั่วไป (n=182)

ข้อมูลทั่วไป	n	*Mean*	*SD*	t/f	*p*-values
เพศ				1.03	.30
หญิง	165	3.90	.34		
ชาย	11	3.79	.47		
ชั้นปี					
ชั้นปีที่ 1	65	3.84	.32		
ชั้นปีที่ 2	42	3.88	.36		
ชั้นปีที่ 3	56	3.89	.36		
ชั้นปีที่ 4	19	3.96	.50		
เกรดเฉลี่ยสะสม				1.03	.38
2.00-2.50	14	3.80	.37		
2.51-3.00	70	3.85	.39		
3.01-3.50	67	3.89	.34		
3.51-4.00	29	3.98	.32		

อภิปรายผล

ผลการศึกษาพบว่านักศึกษาเกือบร้อยละ 91 เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 90.66) ซึ่งสอดคล้องกับบรรทัดฐานเชิงเพศภาวะของพยาบาลยังเป็นเพศหญิง (Chirawatkul et al., 2012) มีอายุระหว่าง 18-29 ปี โดยมีอายุเฉลี่ย 20.54 ปี ซึ่งเป็นช่วงอายุที่กำลังศึกษาในระดับอุดมศึกษา โดยหนึ่งในสามเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากในช่วงที่ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลมีเฉพาะนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ที่ศึกษาภาคทฤษฎีและภาคทดลองในห้องเรียน ทำให้มีเวลาในการให้ข้อมูลมากกว่าชั้นปีอื่นที่มีภาระการเรียนในภาคปฏิบัติ

โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้คุณลักษณะด้านหัวใจความเป็นมนุษย์ในระดับสูง (Mean=3.88, SD=0.83) มีการรับรู้คุณลักษณะอยู่ในระดับปานกลางมากที่สุด (ร้อยละ 46.2) รองลงมาคือระดับสูง (ร้อยละ 36.8) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาที่เข้ามาศึกษาในช่วงปีการศึกษา 2564 ถึงปีการศึกษา 2567 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่วิทยาลัยจัดการศึกษาตามหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2561) และหลักสูตรพยาบาลศาสตร์บัณฑิต (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2565) ทั้งสองหลักสูตรกำหนดอัตลักษณ์บัณฑิตของวิทยาลัยที่กำหนดให้บัณฑิตนั้นเป็นผู้ที่ “บริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์” และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของวิทยาลัยด้านการผลิตบัณฑิต ซึ่งกำหนดว่า “ผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพและบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ (BCNNON, 2024b) รวมทั้งวัตถุประสงค์ของหลักสูตรด้านคุณธรรมจริยธรรมที่กำหนดว่า “เคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และปฏิบัติการพยาบาลและผดุงครรภ์แบบองค์รวมด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ฯ (BCNNON, 2022) จากข้อกำหนดในหลักสูตรนำมาสู่กระบวนการพัฒนาคุณลักษณะด้านหัวใจความเป็นมนุษย์โดยผ่านทางการจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ และผ่านทางการจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษา สำหรับด้านการ

จัดการเรียนการสอนได้มีการกำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้ระดับหลักสูตร (Program Learning Outcome: PLOs) โดยกำหนดใน PLO2 “ปฏิบัติการพยาบาลและการผดุงครรภ์แบบองค์รวมด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ โดยใช้กระบวนการพยาบาล บนหลักฐานเชิงประจักษ์ คำนึงถึงวามปลอดภัย การใช้ยาสมเหตุผล ความหลากหลายทางวัฒนธรรม ภายใต้กฎหมาย และจรรยาบรรณวิชาชีพ ซึ่งกลยุทธการสอนที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ได้แก่ การเรียนรู้จากฝึกประสบการณ์ภาคปฏิบัติตามสภาพจริง ร่วมกับสหวิชาชีพในสถานบริการสุขภาพ หรือในชุมชน โดยใช้กิจกรรมการเรียนการสอนในคลินิกและในห้องปฏิบัติการ เช่น การใช้กรณีตัวอย่าง การใช้สถานการณ์เสมือนจริง การสาธิต การตรวจเยี่ยมทางการพยาบาล และการประชุมปรึกษาทางการพยาบาล (BCNNON, 2022) การดำเนินการดังกล่าวสอดคล้องกับผลการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบของ Reyes-Téllez et al. (2024) ที่พบว่าปัจจัยที่ช่วยสนับสนุนให้พยาบาลมีการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์คือ การมีความรู้และได้รับการฝึกอบรมทางด้านนี้มาก่อน โดยมีข้อเสนอแนะให้บูรณาการแนวคิดการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์เข้าในหลักสูตรการศึกษาพยาบาลตั้งแต่ระดับก่อนปริญญา (undergraduate)

สำหรับการพัฒนาคุณลักษณะด้านหัวใจความเป็นมนุษย์ผ่านทางกิจกรรมพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยพยาบาลแห่งนี้ได้กำหนดแผนปฏิบัติการประจำปี ในกิจกรรมสืบสานประเพณีและวันสำคัญทางวิชาชีพ และกิจกรรมเตรียมความพร้อมสู่การสำเร็จการศึกษา และตระหนักถึงการให้บริการที่ดีมีหัวใจความเป็นมนุษย์ (BCNNON, 2024a) นักศึกษาทุกคนจะได้รับการพัฒนาทักษะชีวิตด้วยระบบครอบครัวเสมือนซึ่งเป็นหนึ่งในกลวิธีการพัฒนาอัตลักษณ์ด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ซึ่งมีการวิจัยพบว่าเป็นวิธีการพัฒนาอัตลักษณ์จิตบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ที่ ส่งผลให้บัณฑิตมีการคิดวิเคราะห์ส่งเคราะห์ด้วยหลักเหตุผลรู้และเข้าใจตนเองและเข้าใจผู้อื่นเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และมีพฤติกรรมการให้บริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์อย่างแท้จริง (Sansuk et al., 2016)

เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าคุณลักษณะที่มีค่าเฉลี่ยของการรับรู้สูงที่สุด คือ การเข้าใจจิตใจของผู้ป่วยมีความสำคัญ กล่าวได้ว่านักศึกษามีแนวโน้มให้ความสำคัญกับความรู้และทักษะทางปัญญากับคุณค่าทางวิชาชีพไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน คุณค่า (Values) เป็นนามธรรมที่ให้เกิดคุณงามความดี มีคุณมีประโยชน์ ประจำอยู่ในสิ่งของ เรื่องราว หรือบุคคล ที่มนุษย์นิยมถือเป็นอุดมคติ หลักการและแนวทาง ช่วยคัดเลือกตัดสินใจกำหนดและประเมินความประพฤติหรือพฤติกรรม หรือการประกอบกิจกรรมด้านต่าง (Atta et al., 2024) คุณค่าทางวิชาชีพ (Nursing values) คือ มาตรฐานและหลักการที่วิชาชีพพยาบาลให้ความสำคัญ ซึ่งพยาบาลมีความเชื่อถือนำไปปฏิบัติตามในบทบาทของตนเอง ในการให้บริการสุขภาพอย่างมีคุณธรรม (Indeed Editorial Team, 2025) คุณค่าทางวิชาชีพที่สำคัญซึ่งเป็นที่ยอมรับร่วมกัน ได้แก่ การเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (Human Dignity) ความซื่อสัตย์(Integrity) การเห็นแก่ประโยชน์ของผู้อื่น (Altruism) และความยุติธรรม (Justice) (Schmidt, 2017)

ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ยิ่งเรียนฉันยิ่งรู้สึกว่าตัวเองเป็นคนยิ่งใหญ่ขึ้นทุกที (Mean=2.73, SD=1.10) ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงบทบาทของการศึกษาพยาบาลที่ดำเนินการเพื่อทำให้นักศึกษาเข้าใจแนวคิดคุณค่าทางวิชาชีพการพยาบาล (Professional nursing values) ของ Schmidt (2017) ที่ประกอบด้วยการเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ความซื่อสัตย์ การเห็นแก่ประโยชน์ผู้อื่น และความยุติธรรม ซึ่งถือเป็นรากฐานทางจริยธรรมของวิชาชีพ สถาบันการศึกษาพยาบาลสร้างให้นักศึกษาเข้าใจและยอมรับจุดอ่อนของตนเองซึ่งมีพื้นฐานเบื้องต้นมาจากการเข้าใจและยอมรับความเป็นมนุษย์ของตนเอง ที่ย่อมมีความผิดพลาดบกพร่องที่ต้องการการโอกาสที่จะแก้ไขปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้น เมื่อนักศึกษาเข้าใจและยอมรับความเป็นจริงของความเป็นมนุษย์ของตนเองแล้ว ย่อมเข้าใจได้ว่าผู้ป่วยซึ่งเป็นมนุษย์ปุถุชนเช่นเดียวกัน ย่อมมีความผิดพลาดบกพร่องในเรื่องการดูแลสุขภาพ และต้องการโอกาสที่จะแก้ไขปรับปรุงการดูแลสุขภาพของตนเองให้ดีขึ้น อันนำไปสู่

มุมมองที่อ่อนโยนต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน สอดคล้องกับที่ นายแพทย์ประเวศ วะสี ได้กล่าวว่า แกนกลางของการศึกษาเพื่อส่งเสริมการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์คือการศึกษาให้เข้าใจเพื่อนมนุษย์และเข้าใจตัวเอง (Wasi, 2006) สถาบันการศึกษาพยาบาลไม่ได้สร้างให้นักศึกษาพยาบาลเป็นผู้สั่งการพยาบาล แต่สร้างให้นักศึกษาได้ทำให้ผู้รับบริการมีส่วนร่วมในการให้การพยาบาลด้วยความเข้าใจเพื่อนมนุษย์อย่างแท้จริง

เมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการรับรู้คุณลักษณะด้านการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิตที่มีเพศ ชั้นปี เกรดเฉลี่ยสะสม แตกต่างกัน พบว่าเพศหญิงมีคะแนนเฉลี่ยการรับรู้คุณลักษณะด้านการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์สูงกว่าเพศชาย ชั้นปีที่ 4 มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาคือ ชั้นปีที่ 3 ชั้นปีที่ 2 และ ชั้นปีที่ 1 ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการได้รับประสบการณ์ในหลักสูตรที่มุ่งเน้นถึงการปฏิบัติการพยาบาลแบบองค์รวมด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ และ ความเอื้ออาทรตลอดจนได้รับประสบการณ์ในกิจกรรมพัฒนานักศึกษา ตั้งแต่ชั้นปีที่ 1 ในการเตรียมความพร้อมในการปรับตัวเข้าสู่การเรียนตามโครงการเตรียมความพร้อม การได้รับประสบการณ์ในกิจกรรมสืบสานประเพณีและวันสำคัญทางวิชาชีพ และกิจกรรมเตรียมความพร้อมสู่การสำเร็จการศึกษา และตระหนักถึงการให้บริการที่ดีมีหัวใจความเป็นมนุษย์ ในชั้นปีที่ 4 โดยเฉพาะอย่างยิ่งการได้จะได้รับการพัฒนาทักษะชีวิตด้วยระบบครอบครัวเสมือน การจัดการเรียนการสอนที่มีทั้งภาคทฤษฎี ภาคทดลองและภาคปฏิบัติ ซึ่งจำนวนชั่วโมงของวิชาปฏิบัติการพยาบาลจะเพิ่มขึ้นตามชั้นปีที่สูงขึ้น การที่นักศึกษาได้ลงมือปฏิบัติทำให้นักศึกษาได้เกิดการเปลี่ยนแปลงภายในตนทำให้รับรู้คุณลักษณะด้านหัวใจความเป็นมนุษย์สูงขึ้น (Sroysungwan, 2022) ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับการศึกษาของ Worawong et al. (2019) ที่พบว่าเมื่อนักศึกษาได้ลงมือปฏิบัติการพยาบาลจะเกิดการเปลี่ยนแปลงในทางบวกต่อผู้รับบริการ และการศึกษาของ Udomluck et al. (2015) ที่พบว่าการจัดกิจกรรมทั้งด้านการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมการพัฒนานักศึกษาช่วยส่งเสริมอัตลักษณ์การบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของบัณฑิตวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี พะเยา

กลุ่มตัวอย่างที่มีเกรดเฉลี่ยสะสมระหว่าง 3.51-4.00 มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมา คือ เกรดเฉลี่ยสะสมระหว่าง 3.01-3.50, 2.51-3.00 และ 2.00-2.50 ตามลำดับ แสดงให้เห็นถึงแนวโน้มในทางเดียวกันของนักศึกษาชั้นปีที่ 1-4 ที่มีความเข้าใจถึงมโนทัศน์สำคัญของการพยาบาลที่คำนึงความเป็นองค์รวมของผู้รับบริการ ซึ่งประกอบด้วยร่างกาย จิตใจ สังคม และจิตวิญญาณ ความเป็นองค์รวมเป็นมโนทัศน์สำคัญของคุณลักษณะด้านหัวใจความเป็นมนุษย์ เนื่องจาก บริการแบบองค์รวม (Holistic service) คือ การดูแลผู้รับบริการแบบมองให้ครบทุกด้านของความเป็นมนุษย์ ไม่แยกส่วน ให้การดูแลโดย คำนึงถึงองค์ประกอบความเป็นบุคคลของผู้รับบริการ ได้แก่ ร่างกาย จิตใจ สังคม และจิตวิญญาณ ไม่ได้พิจารณาเฉพาะโรคที่เป็นหรือส่วนใดส่วนหนึ่งของร่างกาย แต่พิจารณาจากความสัมพันธ์ของทั้ง 4 ด้านให้มีภาวะสมดุล (Busayaris & Saengsastra, 2022) อีกทั้งมโนทัศน์สำคัญของหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ที่ปรากฏในลักษณะวิชาทางการพยาบาลจำนวน 13 รายวิชาในหลักสูตรได้ระบุมโนทัศน์การพยาบาลแบบองค์รวมควบคู่กับการบริการหัวใจความเป็นมนุษย์ ซึ่งเป็นผลให้การเรียนภาคทฤษฎี และการจัดประสบการณ์ภาคปฏิบัตินอกจากจะมีการประเมินและวางแผนแก้ไขปัญหาทางด้านร่างกาย ซึ่งเกี่ยวข้องกับความผิดปกติของการทำหน้าที่ในระบบต่าง ๆ แล้ว จะต้องมีการพิจารณาถึงปัญหาและการช่วยเหลือในปัญหาทางด้านจิตใจ สังคม และด้านจิตวิญญาณที่เกิดตามมาจากการเจ็บป่วยดังกล่าวด้วยนั่นเอง

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป

ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิตมีการรับรู้คุณลักษณะด้านการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ในระดับสูง โดยกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเพศหญิง ชั้นปีที่สูง เกรดเฉลี่ยสะสมที่สูงมีค่าคะแนนเฉลี่ยการรับรู้คุณลักษณะด้านการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์สูงกว่ากลุ่มอื่น แต่ไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ข้อเสนอแนะต่อการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการศึกษาที่พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้คุณลักษณะการดูแลด้วยหัวใจความมนุษย์ที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ การเข้าใจจิตใจของผู้ป่วยมีความสำคัญ ดังนั้นจึงควรมีจัดทำแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่สอดแทรกการดูแลทางด้านจิตใจผ่านการเรียนการสอนในห้องเรียนและกิจกรรมพัฒนานักศึกษา เพื่อธำรงรักษาและยกระดับการรับรู้คุณลักษณะการดูแลด้วยหัวจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาในปีการศึกษาต่อ ๆ ไป

ข้อเสนอแนะต่อการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีศึกษาทดลองจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และกิจกรรมพัฒนานักศึกษาที่มีผลต่อการพัฒนาคุณลักษณะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษา อย่างมีประสิทธิภาพ และจัดทำแนวทางการจัดการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษา เพื่อธำรงรักษาและยกระดับการรับรู้คุณลักษณะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ขอนักศึกษาในปีการศึกษาต่อ ๆ ไป นอกจากนั้นควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้คุณลักษณะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาพยาบาล

References

American Association of Colleges of Nursing. (2021). *The essentials: Core competencies for professional nursing education*. https://www.aacnnursing.org/Portals/0/PDFs/Publications/Essentials-2021.pdf

Atta, M. H. R., Hammad, H. A. H., & Elzohairy, N. W. (2024). The role of empathy in the relationship between emotional support and caring behavior towards patients among intern nursing students. *Bmc Nursing, 23*(1), 443. https://doi.org/10.1186/s12912-024-02074-w

Boromarajonani College of Nursing, Changwat Nonthaburi. (2018). *Details of the Bachelor of Nursing Science Program (Revised Curriculum 2018)* [Unpublished document]. Faculty of Nursing, Praboromarajchanok Institute. (in Thai)

Boromarajonani College of Nursing, Changwat Nonthaburi. (2022). *Details of the Bachelor of Nursing Science Program (Revised Curriculum 2022)* [Unpublished document]. Faculty of Nursing, Praboromarajchanok Institute. (in Thai)

Boromarajonani College of Nursing, Changwat Nonthaburi. (2024). *Action plan for fiscal year 2024* [Unpublished document]. Faculty of Nursing, Praboromarajchanok Institute. (in Thai)

Boromarajonani College of Nursing, Changwat Nonthaburi. (2024). *Self-assessment report for the academic year 2023, Bachelor of Nursing Science Program* [Unpublished document]. Faculty of Nursing, Praboromarajchanok Institute. (in Thai)

Busayaris, C. & Saengsastra, S. (2022). *Holistic patient social care*. [Unpublished documents]. Thai Health Promotion Foundation (ThaiHealth). https://dol.thaihealth.or.th/Media/Pdfview/6083233f-dfd1-ec11-80fa-00155db45613 (in Thai)

Chirawatkul, S., Chinlumprasert, N., Songwathana, P., Deoisres, W., Fongkaew, W., & Rungreangkulkij, S. (2012). Nursing profession: A meaning in gender perspective. *Journal of Thailand Nursing and Midwifery Council, 26*(2), 26–41. (in Thai)

Faul, F., Erdfelder, E., Buchner, A., & Lang, A. G. (2009). Statistical power analyses using GPower 3.1: Tests for correlation and regression analyses. *Behavior Research Methods, 41*(4), 1149–60. https://doi.org/10.3758/BRM.41.4.1149

Indeed Editorial Team. (2025, March 28). *What are nursing values? (Plus importance and examples)*. Indeed. https://ca.indeed.com/career-advice/career-development/nursing-values

Juangpanich, U. (2007). Humanized health care... storytelling: Nursing care for cancer patients receiving chemotherapy. *Srinagarind Medical Journal*, *22*(Suppl.), 51–4. (in Thai)

Nawsuwan, K., Wisalaporn, S., & Sattayarak, W. D. (2014). Indicators development of nursing students' identity. *Princess of Naradhiwas University Journal*, *7*(3), 59–73. (in Thai)

Reyes-Téllez, Á., González-García, A., Martín-Salvador, A., Gázquez-López, M., Martínez-García, E., & García-García, I. (2024). Humanization of nursing care: A systematic review. *Frontiers in Medicine*, *11*, 1–13. https://doi.org/10.3389/fmed.2024.1446701

Sansuk, J., Somtua, N., & Chanda, S. (2016). Effects of simulated families on the persistent service-minded identity with a human heart in a community nurse production project for the community and by the community in Khon Kaen: An integrative study. *Journal of Nursing and Health Care*, *34*(3), 140–6. (in Thai)

Sattayasomboon, T., Kamwong, D., & Tunsuchart, K. (2024). Perceptions of preceptors and students towards humanized nursing care behaviors of students at Sirindhorn College of Public Health, Phitsanulok Province. *Public Health Policy and Laws Journal*, *10*(2), 195–205. (in Thai)

Schmidt, B. J. (2017, July 27). *Professional nursing values: A concept analysis*. Wiley Online Library. https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/nuf.12211

Siriraj Library. (n.d.). *Father's Teachings.* Faculty of Medicine Siriraj Hospital, Mahidol University. https://medlib.si.mahidol.ac.th/th/page/page-20240419 (in Thai)

Sroysungwan, T. (2022). Instructional design to develop humanistic care competencies: Experiences from teaching in the humanized care paradigm. *The Academic and Nursing Journal of Boromarajonani College of Nursing, Chakriraj, 2*(1), 13–23. (in Thai)

Thongsom, P., Chanphet, A., Siriporn, L., & Hanbenjapong, C. (2020). Graduated identity development process of colleges under Praboromaratchanok Institute jurisdiction. *Journal of Health Science*, *29*(3), 547–60. (in Thai)

Udomluck, S., Vongchaiya, P., Tachawisad, S., & Sutjasakulrat, S. (2015). Humanized health care identity among graduates of Boromarajonani College of Nursing, Phayao. *Nursing Journal of The Ministry of Public Health, 25*(3), 14–26. (in Thai)

Wangthong, A., Wangthong, A., Watsen, T., & Suttarangsri, W. (2014). Clients' perspectives on humanized nursing care within a multicultural context: A case study of Nongjik District, Pattani Province. *Nursing Journal of the Ministry of Public Health*, *23*(3). 35–44. (in Thai)

Wasi, P. (2006). *The second era of Thai public health: A health care system with a human heart (Humanized Health Care)*. Healthcare Accreditation Institute. https://pws.npru.ac.th/kanitta/data/files/Health%20care.pdf (in Thai)

Wiangperm, S., Pholkrathok, P., & Suemram, P. (2020). Learning experiences with caring in clinical practice among nursing students. *Regional Health Promotion Center 9 Journal*, *14*(35), 348–61. (in Thai)

Worawong, C., Karbmanee, N., Manasatchakun, P., & Khueansombat, T. (2019). development of community-based transformative learning model to enhance humanized care identity of nursing students. *Journal of Health Science of Thailand, 28(*Special Issue), 53–64. (in Thai)